

ВАХНЯНИН Анатоль (Наталь) Климентович (19. 09. 1841, с. Синява, нині Сенява, побл. м. Перемишль, Польща — 11. 02 (за ін. даними — 08. 03). 1908, Львів) — композитор, письменник, педагог, громадський діяч. Муз. освіту здобув у Перемишл. гімназії (1852–59), де навч. у Л. Седляка (скрипка), В. Серсаві та Ф. Лоренца (муз.-теор. дисципліни, спів), композитора І. Лаврівського. 1859–62 навч. у Львів. духов. семінарії, де почав фольклорист. і літ. діяльність, керував хором семінаристів, для якого написав свій перший твір «Чи знаєш, де країна наша мила?» на слова Ю. Федьковича (1862). Закін. Перемишл. духовну семінарію (1863), істор.-геогр. факультет Віден. університету (1868). У 1863–65 викладав укр., старослов'ян., лат. і старопольс. мови у Перемишл. гімназії, де також організував співац. гурток «Громада», з ініціативи якого 10 березня 1865 влаштовано перший у Зх. Україні Шевченків. концерт, що відтоді стало щорічною традицією. За актив. участі В. 1866 відбувся Шевченків. концерт і у Відні, де серед творів прозвучала композиція М. Вербицького «Ще не вмерла Україна». Від 1868 — викладач історії та географії у польс. гімназії Львова, від 1870 — української мови в Укр. академ. гімназії. Один із засн. т-в «Просвіта» (перший голова 1868–70), «Теорбан» (1870), «Боян» (1890; керував хором), Союзу співац. і муз. т-в, Вищого муз. інституту (1903–08 — його дир.; усі — Львів). Водночас В. — чл. правління (1873–77, 1878–80) Галиц. муз. товариства, почес. чл. і актив. діяч товариства «Руська бесіда» (від 1862), заступник голови правління товариства «Лютня» (1880–83). Від 1907 — почес. чл. Муз. товариства ім. М. Лисенка. 1870–87 — чл. Комісії з упорядкування видання підручників для серед. і початк. шкіл у Галичині. 1903 — голова комітету з підготовки відзначення 35-ліття творчої діяльності М. Лисенка, з

яким підтримував дружні взаємини від 1867 (листування; 1867 М. Лисенко на прохання В. написав свій перший твір з «Музики до “Кобзаря” Шевченка» — «Заповіт»). Від 60-х рр. — один із лідерів Укр. партії народовців, 1867–70 — ред. її г. «Правда», один із засн. Нар. ради (1885) і творців політики т. зв. Нової ери. 1894–1900 — посол (депутат) до Австро-Угор. парламенту та Галиц. сейму. Під впливом творчості М. Лисенка В. утверджував у музиці реаліст. засади, спирався на жанри та інтонації укр. нар. пісень. В. — автор музики та лібрето першої в Галичині укр. опери «Купало» (1870–82), перші сцени якої поставлено 1871 у Львові силами аматорів, 1929 — повна постановка з додатками М. Вериківського (фінал 3-ї дії та балетні сцени) у Харкові. Більшість творів В. — вокал. та хорові мініатюри: хори на вірші І. Гушалевича («Наша жизнь»), М. Шашкевича («Пісні свободи»), О. Левицького («У сні я снів»), М. Литвиновича («Я нещасний»), Т. Падури («При Чигрині») та ін.; солоспіви на вірші Т. Шевченка («Тяжко, важко в світі жити», «Була колись гетьманщина»), Й. Партицького («Помарніла наша доля») та ін.; три «В'язанки» обробок укр. нар. пісень. Автор музики до драм «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Бондарівна» Ф. Заревича, трагедій «Гальшка Острозька» О. Огоновського і «Ярополк Перший Святославович...» К. Устияновича, «Хор норманнів» з фіналу якої («По морю, по морю») з новими словами О. Колесси («Шалійте, шалійте, скажені кати») став рев. пісню. В. присвятив численні статті й розвідки питанням історії та розвитку муз. науки в Україні: «Дещо про значення пісень народних у слов'ян, іменню у русинів» (1871), «Листи про музику» («Правда», 1873, ч. 8), «Дмитрій Степанович Бортнянський» («Діло», 1886, ч. 35–36), «В справі потреби заснування “Музичного інституту” у Львові» (1903) та ін. 1885 разом з П. Бажанським уклав і видав першу в Галичині збірку творів укр. композиторів «Кобзар» (чол. вокал. квартети); 1888 упорядкував і видав «Співаник церковний для шкіл народних»; написав працю «Наука гармонії» (рукопис зберігається у ЦДІА Львова). Твори укр. композиторів та українські народні пісні складали осн. репертуар хорів, якими керував В. Повісті, оповідання, гуморески В. опубл. в ж. «Вечерниці», «Мета», г. «Діло», «Правда» та ін. «народовських» виданнях. В. — автор кн. «Учебник географії для шкіл середніх» (1884), «Спомини з життя» (1908; обидві — Львів).

Рекомендована література

1. Студинський К. Анатоль Вахнянин // Музика масам. 1928. № 7;

2. Людкевич С. Анатоль Вахнянин // Діло. 1928. № 112-113, 115;
3. Гриневецький І. А. К. Вахнянин: Нарис про життя і творчість. К., 1961;
4. Батенко Т. Анатоль Вахнянин (1841-1908). Біля джерел національного відродження. Л., 1998;
5. Фрайт І. Просвітницька діяльність Анатолія Вахнянина // Бойківщина: Наук. зб. Дрогобич, 2002. Т. 1;
6. Качкан В. Анатоль Вахнянин і його роль у розвитку культури Західної України // НТЕ. 2003. № 1-2.

Л. З. Мазепа

Бібліографічний опис:

Вахнянин Анатоль (Наталь) Климентович / Л. З. Мазепа // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-32511>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).